

Seppo Vuokko

Ennallistamissuunnitelman vaikutuksia on vaikea ennakoida, koska siinä ei ole konkreettisia ehdotuksia ja keskeiset määritelmät ja käsitteet ovat monitulkintaisia. Sen selkeimmät kohdat koskevat virtaavia vesiä ja kaupunkiympäristöä. Sen sijaan ennallistamistoimien vaikutus maatalouteen ja metsien käyttöön jäävät arvailujen varaan.

Kun suunnitellaan ennallistamista, täytyy olla jokin mielikuva tai malli, johon pyritään. Joissakin tapauksissa sellainen on. Virtaavia vesiä voidaan ennallistaa purkamalla patoja ja tulvavallituksia sekä vyöryttämällä kiviä uittoa tai vesiliikennettä varten perattuihin koskiin. Soita voidaan ennallistaa tukkimalla ojia, vaikka ei suo silloinkaan palaa tarkalleen siihen tilaan, missä se oli ennen ojitusta. Pusikoitunut rantaniitty voidaan palauttaa laidunniityksi – mutta voidaanko sitäkään palauttaa siihen tilaan, missä se oli ennen laidunnusta?

Metsien osalta tilanne on paljon monimutkaisempi. Selviä tapauksia ovat ainoastaan ne, joissa perustetaan uusi metsä paikalle, josta metsä on aikaisemmin hävitetty. Mutta tässäkin vaikuttavat mielikuvat. Harvoin tiedämme täsmälleen, millainen metsä paikalla on ollut. Saksassa on jo herättänyt arvostelua, että jokaiseen paikkaan perustetaan samanlainen pyökkimetsä!

Esitetyt metsäsystemin indikaattorit eivät mittaa metsäekosysteemin elinkelpoisuutta. Ne kuvastavat vain luonnonsuojelijoiden näkemystä metsästä eivätkä millään tavoin ota huomioon metsäluonnon normaalia vaihtelua ja kehitystä (suksessiota).

Olemassa olevien metsien ennallistaminen olisi täysin mielivaltaista. Metsillä ei ole tiettyä tilaa, jossa se pysyisi ja johon se voitaisiin palauttaa. Metsä kehittyy omien lakiansa mukaisesti: puut vanhenevat, kuolevat, puulajisto ja muu kasvipeite muuttuvat koko ajan. Jokaisessa sukkessiovaiheessa on omia, juuri siihen vaiheeseen sopeutuneita lajeja. Vanhojen metsien lajit eivät ole metsän ekologian kannalta sen arvokkaampia kuin nuoren metsän lajit.

Metsän – ja minkä tahansa luontotyyppin – kannalta on olennaista, että siellä kasvilajisto uudistuu, että on aina nuoria yksilöitä, jotka korvaavat eri syistä kuolevat yksilöt. Kasvipeitteen muutokset ovat ensisijaisia ja eläinlajisto muuttuu kasvipeitteen kehittymistä vastaavasti. Jos lajisto tässä prosessissa muuttuu, se kuuluu elinympäristön omaan kehitykseen eikä siihen pidä mielivaltaisesti puuttua.

Esimerkiksi hyvä tila (good condition) on taksonomian mukaan tulkittavissa jatkuvaksi kasvatukseksi. Jos se otetaan tavoitteeksi 90 prosentilla metsämaata, merkitsisi se sekä puun kasvun, hiilen sidonnan ja metsään perustuvan talouden romahtamista.

Suomessa käytännössä kaikki vanhat ja luonnontilaiset metsät on jo suojeltu. Suojelualueita voidaan lisätä, mutta vanhojen metsien lajiston suojelu ei kuulu talousmetsiin, vaikka osa vanhojen puiden lajistosta menestyykin hyvin säästöpuissa, tekopökkeloissä, uudistusaloille jätetyissä lahpuissa, vesistöjen suojakaistoilla ja metsälain 10 § kohteilla.

Näistä syistä en näe perusteiltaan epämääräisiin metsien ennallistamistoimiin mitään syytä.

Valtioneuvostolle

Suomen kannalta on ratkaisevaa, miten ennallistamistarpeita ja -periaatteita tulkitaan metsissä ja maataloudessa.

Ennallistamisen pitää perustua tutkittuun tietoon eikä mielipiteisiin. Jos suomalainen europarlamentaarikko sanoo, että kahdenkymmenen vuoden kuluttua hakkuusta metsä on pelkkää pajukkoa, ei voi luottaa muidenkaan parlamentaarikkojen asiantuntemukseen.

Euroopan Unionin ennallistamisohjelma pitää palauttaa uuteen valmisteluun ja vaatia, että myös metsätalouden, metsäbiologian, maatalouden ja talouselämän asiantuntijoita kuullaan. Jäsenvaltioiden ja Euroopan unionin komission päätössuhteita pitää myös selventää. Kunkin biotoopin asiantuntemus on jäsenvaltioissa, ei unionissa. Unionin rooli voisi olla tavoitteiden määrittelyssä ja toimenpiteiden valvonnassa, mutta päätösvalta niin ennallistamisen laajuudesta, kohteista ja toimenpiteistä pitää jättää jäsenvaltioille.

Ympäristöministeriön laatima ehdotus valtioneuvoston kannanotoksi on liian lepsu. Suomen tulee vaatia huonosti tehdyn ennallistamissuunnitelman palauttamista uuteen valmisteluun, jossa kuullaan myös tutkijoita, metsätalouden, maatalouden ja talouselämän asiantuntijoita. Suomen tulee säilyttää ennallistamishankkeissakin päätösvalta itsellään eikä luovuttaa sitä komissiolle.

Kansallinen ennallistamissuunnitelma on kuitenkin hyvä tehdä. Vasta sillä konkretisoituvat ennallistamisen tarpeet ja sen pohjalta voi tehdä kunnollisen kustannusarvion.

Kauliolla 6. 10. 2022

Seppo Vuokko
Kauliontie 1325, 54750 Välijoki, 040 7150239
seppo.vko@gmail.com